

Living with gorillas? Lessons from Batwa-gorillas' convivial relations at Bwindi forest, Uganda

Christine Ampumuza

IKSIRI

Hivi Juzi, uhifadhi pendelevu umependekezwa kama njia mbadala ya uhifadhi wa kina kwa kushirikisha jamii zilizodhulumiwa. Suala hili limepokelewa kwasababu dhuluma na kushindwa kuhifadhi kwa kina kumetokana na kutupilia mbali mitazamo ya jamii za kawaida kuhusu uasilia, na maarifa ya kiasili – mawazo yanayopingana kuhusu uhifadhi. Ninasisitiza kwamba uhifadhi pendelevu hutoa hatua ya kwanza kutatua mzozo huu. Kulingana na uchanganuzi wa hadithi za Batwa juu ya uhusiano wao wa kihistoria na masokwe, mahojiano ya kawaida, kijiji chenye uhusiano wa kuishi pamoja, na ushuhudiaji wa kimsingi; Nahimiza uwazi wa kifikra- kujifunza kutokana, kuathiriwa na, pia kuathiri wenzetu waishio duniani (binadamu, na wasio binadamu) – ni chanzo dhahiri cha kuishi vizuri. Kwahiyo, uhifadhi wa kina unaweza kuboreshwa kwa kupanua mawanda ya maarifa ya kihistoria na kutengeneza upya kuingiza maarifa yaliyopuuzwa kihistoria au kuachwa. Kufanya hivyo, wasomi wanaohimiza uhifadhi wa kina wasisitize uzalishaji wa maarifa mapya pamoja na wenzao ama binadamu au wasio- wanadamu. Kwa kufanya hivyo, wasomi hawa wataepukana na upuuzi wa njia nyingine za kufahamu, hivyo kutimiza ajenda yake ya kuleta mabadiliko.

Maneno makuu: uhifadhi pendelevu, Batwa, Sokwe, Ontolojia Asilia, Uganda.

*Translation provided by author